

VEŘÍM, ŽE VÍCE SVĚTLA POTŘEBA NEBUDE

AKTIVITA: SMRT JANA PALACHA OČIMA NOVIN TEHDY A DNES

Anotace:	Aktivita žákům odhaluje manipulativní roli tištěných médií v období normalizace. Žáci jsou schopni porovnat texty referující o stejné události v totalitním a demokratickém prostředí a najít prostředky, které rozdílné vyznění textů zapříčiňují.
Vzdělávací oblasti a obsahové vzdělávací okruhy:	ZV a GV: člověk a společnost, jazyk a jazyková komunikace OV: společenskovední vzdělávání / občanský vzdělávací základ, jazykové vzdělávání a komunikace
Průřezová témata:	ZV a GV: OSV, VDO OV: OVDS
Klíčové kompetence:	ZV a GV: k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské OV: k řešení problémů, komunikativní, personální a sociální, občanské kompetence a kulturní povědomí
Doporučený věk:	15+
Cíle:	Žáci: ▪ umějí odhalit manipulaci veřejným míněním prostřednictvím tištěných médií; ▪ dokážou kriticky pojmenovat roli tisku v období normalizace a obecně popsat prostředky, které manipulativnímu charakteru a podjatosti tisku mohou sloužit.
Délka:	45 min.
Pomůcky:	▪ MATERIÁL 1 (Student J. Palach zemřel) pro každou dvojici ▪ MATERIÁL 2 (Před 44 lety zemřel Jan Palach, hořící vzpoura proti okupaci) pro každou dvojici ▪ papír a psací potřeby ▪ tabule/flipchart
Postup:	1. Po projekci filmu rozdělíme žáky do dvojic a rozdáme jim MATERIÁL 1, případně můžeme text promítnout na plátno. Žáci si jej samostatně přečtou. V rámci úspory času lze pracovat pouze s perexem a prvním odstavcem zprávy. 2. Poté se žáků ptáme, jak na ně zpráva o úmrtí Jana Palacha otištěná v Rudém právu působí, a to zejména v kontextu toho, o jak emotivní událost se jednalo. Postřehy žáků zapisujeme na tabuli (třídíme je z hlediska toho, co zpráva sděluje a jak). Následně společně diskutujeme o důvodech, proč oficiální tisk strany o Palachově úmrtí referoval právě tímto způsobem.

Opíráme se o informace z filmu.

Poznámka: Žáci by se měli snažit najít co nejvíce důvodů, které zprávu činí faktickou, neosobní a záměrně nevzbuzující emoce (např. suché konstatování administrativního stylu, zamlčení Palachových požadavků a důvodů jeho činu, nezmínění celého Palachova jména, upozadění zprávy mezi ostatními, absence doprovodných fotografií aj.).

3. Rozdáme žákům do dvojic **MATERIÁL 2**. Přečtený text porovnávají s článkem z Rudého práva a své nápady si zapisují na papír.

Reflexe:

V rámci reflexe dvojice představují výsledky své práce a porovnávají je mezi sebou. Vedeme žáky k formulování závěrů, které přehledně shrnou hlavní prostředky sloužící k manipulativnímu vyznění referované události.

Poznámka:

Součástí reflexe může být zpracování vlastní zprávy o Janu Palachovi (např. 16. leden jako významný den v kalendáři).

Student J. Palach zemřel

PRAHA 19. ledna (ČTK) — Podle zprávy tiskového mluvčího ministerstva zdravotnictví D. Čulíka student J. Palach v neděli v 15.30 hod. zemřel. Během dne po kritické noci se u něho vystřídala celá řada konziliářů. Všichni se shodli v tom, že byly vyčerpány všechny možné terapeutické zásahy. Přes veškerou poskytnutou péči a obětavé úsilí lékařů a ostatního ošetřujícího personálu organismus nevydržel zatížení, jaké představovalo těžké popálení III. stupně, postihující přes 85 procent povrchu těla. Pacient skonal klidně.

Studující filosofické fakulty UK v Praze J. Palach se narodil 11. srpna 1948. Otce Jan již neměl, jeho matka Libuše Palachová je prodavačkou Jednoty ve Všetatech a má ještě jednoho dospívajícího syna. Podle vyjádření svých učitelů patřil J. Palach k výborným žákům. Byl klidný a rozvážné povahy, jeho spolubydlíci v koleji na Jarově znali i jeho pořádkumilovnost.

Před smrtí vyjádřil J. Palach v rozhovoru s ošetřujícím lékařem přání, aby ho žádný z jeho kolegů v podobném tragickém činu nenásledoval.

Soustrastné telegramy

Soudruzi L. Svoboda, A. Dubček, J. Smrkovský a ing. O. Černík zaslali v neděli večer matce zesnulého J. Palacha telegram tohoto znění:

Vážená paní Palachová, hluboce se nás dotkla zpráva, že Váš statečný syn Jan podlehl následkům svého činu.

Víme dobře, že jej k tomu vedla čistá a horoucí láska k vlasti, k její šťastné budoucnosti. Ty cíle, pro něž spolu se vším naším lidem ze všech svých sil pracujeme, pro něž všichni chceme a musíme žít, abychom je mohli uskutečnit.

Oběť Vašeho Jana je na této naší společné cestě tragickou událostí. Tím tragičtější, že jeho moudré hlavy a čistého charakteru by tolik bylo zapotřebí k práci pro blaho naší socialistické vlasti, tak jako rukou a rozumu každého čestného člověka.

Vážená paní, přijměte ujistění, že ve Vašem hlubokém žalu matky jsme s Vámi.

□
Také předseda vlády ČSR ing. S. Rázl zaslal v neděli matce zesnulého J. Palacha telegram, v němž se praví:

Vážená paní Palachová, s hlubokou lítostí jsem přijal zprávu o skonu Vašeho drahého syna Jana. Prosím, abyste Vy i Vaše celá rodina přijali upřímnou účast při Vaší velké bolesti.

Soustrastný telegram paní L. Palachové poslal i ministr pro mládež a tělovýchovu ČSR doc. dr. E. Bosák. Telegramy s projevy soustrastí zaslal také prof. dr. J. Kladivoví, DrSc., děkanu filosofické fakulty UK, prof. MUDr. O. Starému, DrSc., členu korespondentu ČSAV, rektoru UK, a M. Dymáčkovi, předsedovi Svazu vysokoškolského studentstva Čech a Moravy.

□
Dr. V. Čech, vedoucí odboru vysokých škol a vědy na ministerstvu školství SSR, poslal parlamentu studentů filosofické fakulty UK v Praze soustrastný telegram k tragickému úmrtí jejich kolegy J. Palacha.

Pod nápořem sněhu

HRADEC KRÁLOVÉ 19. ledna (ČTK) — Ještě v neděli napravovali východočeští energetici škody, které způsobilo množství těžkého vlhkého sněhu z pátku na sobotu na elektrických vedeních. Stromy rozlámané pod tíhou sněhu přerušily např. dodávku proudu na lince mezi Vrchlavím a

VEŘÍM, ŽE VÍCE SVĚTLA POTŘEBA NEBUDE

MATERIÁL 2

Před 44 lety zemřel Jan Palach, hořící vzpoura proti okupaci

Dnes je tomu přesně 44 let, co Jan Palach podlehl následkům těžkých popálenin. Mladý student pražské filozofické fakulty se upálil na protest proti sovětské okupaci a nastupující komunistické normalizaci. Svým hrdinstvím se nesmazatelně zapsal do historie.

Šokujícím činem, který se stal 16. ledna 1969 na Václavském náměstí v Praze, chtěl vyburcovat společnost z letargie. Těžkým popáleninám podlehl 19. ledna.

„Jako voják dovedu ocenit sebezapření i osobní statečnost Jana Palacha. Jako prezident i občan naší republiky však nemohu skrýt, že nesouhlasím s tím, aby se tímto způsobem vyjadřovaly politické postoje,“ reagoval na studentův protest prezident Československé socialistické republiky Ludvík Svoboda, který se v 70. letech podílel na normalizaci.

Pietního průvodu se po Palachově smrti v Praze zúčastnily desítky tisíc lidí. Komunisté následně jakékoliv zmínky o jeho činu tvrdě potlačovali.

Jeho příkladu v následujících dnech a týdnech následovali další tři lidé. Protestní sebevraždy tehdy hluboce otřásly veřejným míněním. K většímu odporu proti totalitnímu režimu ale společnost neprobudily.

„Zvolil dva poměrně jednoduché požadavky. Ten první byl zrušení cenzury, tomu každý rozuměl. Ten druhý požadavek byl zákaz rozšiřování Zpráv. To byl takový plátek, který vydávaly okupační vojska,“ vysvětluje historik Petr Blažek.

Na šokující formu Palachova protestu ale podle jeho slov tehdy společnost nebyla připravena a s tichým pohřbem pohřbila i hrdinu. Palachovy požadavky tak nebyly naplněny.

Zdroj: Český rozhlas, 19. ledna 2013. Dostupné na: http://www.rozhlas.cz/zpravy/historie/_zprava/1164067.